

համարին մէջ: Ան ծնունդով Աղեքսանս գրիպի էր, Յիսուսի մասին տեղեակ էր, բայց ծանօթ էր միայն Յովհաննէս Վերտուսի թեան: Առաջին անգամ նիկիտոս եկաւ և յարաբերութիւն մշակեց Ակիւլոսի և Պրիսկիլայի հետ որոնք ճոխացուցին Տիրոջ մասին իր ունեցած ծանօթութիւնը և վերաբերումը՝ Կորնթոս զրկեցին յանձնարարական նաւ մակներով, որ մեծապէս ոգտակար եղաւ թէ անոնց որոնք արդէն կը հաւատային և միւս կողմէ ալ Ս. Գրոց իր ճարտար կրմաւ աւսեցնալով հրեաներու կապացուցանելով Յիսուսն է պատուած ճշմարիտ Մեսիան:

Ապոլոս չի թուիր հակառակ քարոզած ըլլալ Ս. Պօղոսի աւանդած ճշմարտութեան: Թուղթին մէջ առաքեալին ակնարկած Ապոլոսեան կուսակցութիւնը առջի կողմէն է՝ Ապոլոսը մտիկ ընողներու միւսներէն լուսաւորյալ ծանօթութիւն մը ունենալու մարմաւորին, քան Պօղոսի հակառակ քարոզութեան:

Հաւանական է, բայց ոչ որոշ, թէ Ս. Պետրոս ալ այնչափ ըլլալ Կորնթոս, այն բաժանումներու մէջ գործ Ս. Պօղոս կը ինչէ կուսակցութիւն մըն ալ կար որ ինքզինքը կեփանան կ'անուանէր, բայց ասիկա կրնար ըլլալ աղգեցութիւնը այն խնդիրներուն տարոնք արդէն գոյութիւն ունէին Անտիոքի և Գաղատիոյ եկեղեցիներու մէջ (Գործք, ԺԵ. 1, Գաղ. Ա. 7): Այս առեսակ այնքաւ լուծեան մը միակ ուղղակի ակնարկութիւնը կը գտնուի Կորնթոսի եպիսկոպոս Դիոնիսիոսի Հոսմի Եկեղեցւոյն ուղղուած նաւ մակի մը մէջ աւր կ'ըսէ թէ Կորնթոսի Եկեղեցին հիմնուած է Պօղոսի և Պետրոսի ջանքերով որոնք երկուքն ալ նոյն բանը սորսկեցուցին: Բայց ասիկա պարզ արձագանգ մը եղած ըլլալ կը թուի: Ա. Կորնթ. Ա. Կիւսիւնի մէջ եղած ակնարկութեան որ շատ ալ վստահելի չէ: Արդարեւ, Կորնթոսի մէջ կըր հրեայ ծագումով կարեւոր անձնաւորութիւն մը, որ պատասխանատու էր հաւկապողսեան կուսակցութեան (Բ. Կորնթ. ԺԱ. 20): Ս. Պօղոսի և Ս. Պետրոսի յարաբերութեան մասին ունեցած ծանօթութիւնը մեզ կ'արդիւն ընդունելու որ անոնք կուսակցութիւն կապմելու աստիճան իրաւութեւ հակառակ պիտի քարոզէին:

(Դարուցակիս)

Ս. Վ. Մ.

ԺԱՄԱՆԱԿԻՆ ՀԵՏ

Ընդէ՛ր կայք առ զորս
ցեղի դասարկի:

ՄԱՅՑ. Խ. 8

Անդադարձած է՞ք բնաւ ձեր քովն ի վեր ապրող այն բազմաթիւ մարդերուն, որոնց կեանքը թէ իրենց՝ և թէ աշխարհի համար ոչ մէկ նշանակութիւն ունի: Մարդեր որոնք կը թողուն որ անձեռնեան ծոցը հոսին իրենց մտածումները, սէրերը, ուժերը, վերջապէս այն բոլոր կարելիութիւնները որոնք մարդուն են աւ փոխադարձաբար կրնան մարդկութեան ըլլալ: Մարդեր են ասոնք, ամէն ժամանակի պատկանող, որոնք չեն մտածած երբեք թէ ինչո՞ւ համար կ'ապրին ու թէ ինչ է մասնաւոր կեանքի նպատակը: Անոնք կը թողուն որ ասին իրենց օրերը ժամանակի հոսանքին մէջ՝ առանց մտածելու անոնց արժէքին: Անողորմ ժամանակը կ'առնէ աւանդ առք, թարմութիւնը, գեղեցկութիւնը, ու որ մըն ալ երբ մահուան շուրջ փոք իր շօշափելի պատանքը անոնց մարմնոյն վրայ, անոնք ոչինչ կ'ունենան տալիք այս աշխարհին, վառնդի ոչինչ ուղած էին առնենալ և առնել այս կեանքէն: Այդպիսիներուն՝ մահուան հրեշտակը գտնէ կեդանքով ըսէ. «Ընդէ՛ր կայք աստ զորս ցեղի գառարկէ՛ք: Ու անոնք գտնէ պատասխանեն աւետարանի բառակին անգործներուն պէս, և Ձի ոչ ոք կալաւ զմեզ ի վարձու»:

Սակայն ոչ ոք կրնայ չըմտել ինքզինքը, ապաստելով որ ուրիշներ մտածեն իր մասին ա տնօրինեն իր կեանքը: Օրերն ու տարիները որոնք մեզմէ իւրաքանչիւսին են, ինչ կը թողուն իբր արժէք, իբր շօշափելի աւ արժանի կտոր, մէկ խօսքով իբր բիւրեղացած ինչ, մեր մտածումներուն, գազացումներուն, և կեանքին: Իսկ եթէ մենք չունենցանք արժէքի այդ վըշտ բանքներ և մեր մտածումներն ու զգացումները անապատի հովիւն քշուող աւազի հաւ տիկներու պէս հոսեցան անյայտութեան ծոցը, պատճառ այն է որ մենք չհաւատաւորնք մեզի և մեր արժէքներուն: Եւ Ժողովուրդն քնչաբարեւ կուտար գի մի՛ ինչ

կորիքէն կ'ըսէ աւետարանը: Ու անոնք միայն կրնան իրենց կեանքի այդ արժէք բնորոշները քովքովի բերել, որոնք կրցած են ունենալ զանոնք ժամանակի ընթացքին:

Անշուշտ դժուար է կենանքը տուեալ արժեքափերով սահմանել: Ամէն դար իր պահանջը ունի, և ատոր համեմատ կ'արժեւորուին մարդկային մտքի ու հոգիի արտայայտութիւնները: Սակայն կեանքը իր որոշ ձգտումները ունի, մարդկային յաւելումները և կատարելութեան ընդհանուր պահանջով պայմանաւոր: Մարդ մը որ չունի իր ուրոյն նամբան, այսինքն իր նպատակին երկարելու, վազելու ուժը, իր հեռաստգը, հազիւ թէ բանաւոր էակ մը կարենայ նկատուիլ: Ինքնազարգացումը, ինքնագիտակցութիւնը և լաւամտ փառասիրութիւնը, գլխաւոր ազդակները կը կազմեն այդ նամբան:

Երկրորդ կարեւոր արժէքը մարդուն իր օտարոգնութիւնն է, լայնութիւնը, իր համակրանքը կեանքի և մարդոց նկատմամբ: Այս կարողութեան շնորհիւ է որ մենք կը զառնանք ուսուցիչ, բարեկործ, ընկեր, ու շնորհիւ այս լայնութեանն է որ կեանքի հրաշքը կը հոսի մարդէն մարդեւոյ և փոխադարձօրէն:

Ջի բաւեր սակայն որ մեր կեանքը այսպէս իր երկայնքովն ու լայնքովը, այսինքն իր ձգտումովն ու բովանդակութեամբը իր բազմաբնուի, անհրաժեշտ է որ ան ունենայ իր բարձրութիւնը, որ երկուքին երջանիկ միացումն է: Մեր կեանքին գերազոյն մտածումը և նպատակը Աստուած է, անոր մեր ձեցումը, սէրը և հնազանդութիւնը գերազոյն նպատակը կը կազմեն մարդ էակին: Իդուր չէ որ արիւմտեան միազիցը կ'ըսէր, մենք չլինուած ենք Աստուծոյ համար և իրաւով միայն երջանիկ ենք և կատարեալ:

Առաջին և միակ ճշմարտութիւնը այն է թէ մարդը կը պատկանի Աստուծոյ իր բնութեամբ: Եթէ պահ մը կատարեալն է այն ճշմարտութեան, խզած կ'ըլլանք մարդուն և Աստուծոյ միջև եղած կապը — կրօնքը — և ասով կասեցուցած կ'ըլլանք մարդուն բարձրագոյն և մեծ խոհանքները, որոնք Աստուծով են պայմանաւոր: Աստուծոյ հայրութիւնը, մարդուն որդիութիւնը և մարդկային եղբայրութիւնը, գերազոյն իրողութիւնն է մարդկային կեանքին: Առանց ոսկի

չղթոցներու այս յօրինումին չկայ ոչ բոսրոյական և ոչ իրական իմաստասիրութիւն:

Ապրիլ չի նշանակեր միայն շնչել, կամ խորհիլ և հոգալ իր ընական ու սովորական կարիքները: Մարդ էակը կոչուած մը ունի և պարտի լեցնել զայն: Կատարեալ կեանքը կ'ենթադրէ ֆիզիքական մը՝ իր ուժերու բովանդակ կատարելութեանը մէջ. միտք մը՝ իր գործելու բոլոր կարեւորութիւններով, մաքուր խիղճ մը որ հաշտ է ինքզինքին հետ ու կը մօտենայ Աստուծոյ: Մարդը Աստուծոյ իրական պատկերն է, բարձր ու վայելուչ, ու պարտի ինքզինքը մաքրել այն բոլոր աղտերէն և անկանոնութիւններէն որոնք կրնան աղարտել իր արքայական դրոշմը: Եթէ մարդկային կեանքը աստուածայինով է պայմանաւոր, այդ պարագային մարդը պէտք ունի հոգեւոր անհագնութեան մը որ Աստուծոյ նկարագրին նմանութիւնը բերէ: Ստորեւագոյն նկարագիր մը զմեզ ոչ միայն կը հեռացնէ Աստուծմէ, այլ նաեւ մեր մարդկայնութիւնէն: Ի վերջոյ ճշմարիտ է այն խօսքը թէ մարդ հացով միայն չապրիր: Ֆիզիք սէր, մտաւոր կարողութիւնը չեն բաւեր որ մարդը ըլլայ այն՝ ինչ որ պարտի ըլլալ: Նկատի ունեցէք պատմութեան մեծ շրջանները, յունական և հռոմէական մշակոյթները, անոնք չպակսեցաւ ուժ և իմաստութիւն, այլ բարոյական, այն բարձր կարեւորութիւնը որ միաձուլէ, առաջնորդելով մարդը աստուածային նմանութեան: Ուժէն, իմաստութեանն և աշխարհիկ քաւարութիւններէն վեր՝ կայ բարոյական և ոգեկան այն բարձր կարեւորութիւնը, զոր մենք կրօնական կը կոչենք: որ ուրիշ բան չէ բայց օրէնքը գիտակցութեան և զոհողութեան: Այդ ներքին առաջին, օրէնքին շնորհիւ է որ մարտիրոսները քաջութեամբ կը կենային բացբոս մէջ և զազաններու ժանիքին տակ: Մարդիկ չէին կրնար հասկնալ զիրենք, որովհետեւ հաղորդ չէին այն ներքին ուժին որ իրենց էր: այն ճշմարտութեան՝ որ կեանքէն աւելի կ'արժէր որովհետեւ ճշմարիտ կեանքին կը տաւ նէր զիրենք:

Իմաստունը, հերոսը և սուրբը առաւել կամ նուազ չափով ունին աստուածային այդ ուժէն և մօտ են Աստուծոյ: Կրօնքը

այդ բոլորի միաձուլ պահանջն է, այն ոսկի կամուրջը որուն վրայէն զօրեւոր մարդ-կութիւնը կը փորձէ լատուծոյ երթալ:

Ասիակ սակայն հերոսներու և սուրբ-բու յատուկ գիտութիւն մը չէ միայն, ան կը վերաբերի բովանդակ մարդկութեան: Մակայն աշխարհի մէջ որքան ատեն ճշմարտութիւն և շահը չեն հաշտուած և պայ-քարի մէջ են, կեանքը պիտի մնայ իր ցած մակարդակին վրայ և նեղ ու մութ բմբու-նումին մէջ: Այսօրուան աշխարհը չունի զոգոցութեան ոգին, ճիշդ և աշխատանք, ի խնդիր ներքին առաքինութեան, և աւե-տարանի առակին անգործներուն պէս երբ մեզմէ իւրաքանչիւրին հարցուի օրնդէ՞ր կայք աստ զօրս ցերեկ դատարկքս հաւա-նաբար պատասխանենք չքմեղօրէն, «զի ոչ ոք կալաւ զմեզ ի վարձու»:

Ձկայ ապրող անհատ մը աշխարհի մէջ, որ չձգտի այս կատարելութեան, որ չուզէ սնուցանել ինքզինքը պահանջուած կատա-րելութեան սնունդով, սակայն հարուստը պարտի համոզուիլ թէ ոսկիով չէ որ կը կառուցուի նկարագրերը: Մտաւորականը պէտք է մտածէ որ մտքի ուժը չի բաւեր ըլլալ այն՝ ինչ որ ներքին առաքինութեան պահանջն է:

Կատարելութեան և ինքնագիտակցու-թեան ձգտումը մարդկային հոգիի ամենա-ազնիւ յատկութիւններէն մին է և յառաջ-գիմութեան հիմնաքարը, ինչպէս անհատ-ներու այնպէս ալ ազգերու համար: Կեան-քը իր արտաքին և ներքին բոլոր երեւոյթ-ներով շարժում է, գէպի որոշ նպատակ մը՝ գէպի կատարելութիւն: Անոնք որ չունին այս ներքին ձգտումը և ձեռնամաձ կ'ըս-պասեն որ ուրիշներ վարձեն զիրենք և կամ անօրինէն իրենց ճակատագրերը, կը նմանին աւետարանի առակի մարդոց, որոնք զուրկ են ներքին գիտակցութիւնէն և յառաջդի-մութեան ձգտումէն: Կեանքը մեծ առեղ-ձըւած մըն է, գիտնալ իր գերը, որոշել իր նպատակը և ճշգիւլ անոր հասնելու ուղե-գիծը, ինքնին յաջողութիւն մըն է յառաջ-գիմութեան ճամբուն վրայ: Մարդուն մի-

այն տրուած է թափանցել կարենալ կեանքի խորհուրդին, և լոյսը որ մեզ կ'առաջնորդէ իրական կեանքի նպատակին, ամբողջական կեանքին հաւատքի լոյսն է, առանց որուն ոչ գիտութիւն և ոչ իմաստութիւն չեն կըր-նար փարատել մեր միտքին խաւարը, այն վերջնական վարագոյրը որ կը ծածկէ կեանքի առեղծուածը, սիինքսը մեր հոգիի ու մտքի աչքերէն: Ի՞նչ է կեանքը, ինչո՞ւ համար ծնած ենք, ի՞նչ են բարին ու չարը, ճշմարտութիւնն ու արդարութիւնը, ու մանաւանդ ինչո՞ւ են անոնք պայանաւոր, Հարցեր են ստնք որոնց առջև մտածող և զգացող մարդկային միտքը դարեւոր չէ մնայ շուարած առկաւին: Մեծ է անշուշտ գիտութեան բարիքը, իմաստասիրութեան պահանջը, սակայն անոնք ոչինչ կ'ըսեն տառապող հոգիին: Գիտութիւնն ու իմաս-տասիրութիւնը որ այսօրուան աւերակուան քաղաքակրթութեան թեւերն էին, չարիք կը դառնան առանց հաւատքի հեռահայեաց ու մաքրիչ ուժին, առանց անոր ապահովիչ ու քաղցր ակնկալութեան:

Մարդկային հոգիի զարգացման պատ-մութիւնը և անոր բոլոր սխալագործութիւն-ները, հաւատքի արդիւնք են: Ծշմարիտ հաւատքի հերոսներ միայն կրնան ըսել «մահ ուր է քու յաղթութիւնը», որովհե-տե անոնք կեանքին չեն նայիլ իբրեւ պա-տահականութեան մը վրայ, այլ Աստուծոյ էութեան և յայտնութեան յայտարար նշա-նին վրայ:

Այս ըմբռնումէն կը բխին անհատնե-րու և ազգերու բոլոր ժամանակներու մեծ գաղափարները, բարոյական և մարդասի-րական արարքները, մարդկային հոգիի զար-գացման շարժումները, քաղաքակրթու-թեան բոլոր մղումներն ու արդիւնքները:

Այն անհատներն ու ազգերը որոնք չու-նին կեանքի այս սկզբունքը, զուրկ են ինքնագիտակցութիւնէն, և որոշ յարաբոյժէ-րու և ձեռնամաձ կը սպասէին որ մէկը գար և ճշգիւր իրենց ուղղութիւնը, անոնք ա-տարակոյս հաւատք չունէին, ինչպէս ի-րենց գործին այնպէս ալ, իրենց անձին վրայ: